

ARTPEDAGOGIKASI VOSITASIDA BOSHLANG'ICH SINFLAR O'QUVCHILARIDA ESTETIK MADANIYATNI SHAKLLANTIRISH TEKNOLOGIYASI.

Namangan Davlat Pedagogika instituti

mustaqil tadqiqotchisi

Mamadiyeva Sayyora Foziljonovna

Annotatsiya: Ushbu maqolada artpedagogika vositasida boshlang'ich sinflar o'quvchilarida estetik madaniyatni shakllantirish texnologiyasi tahlil etiladi. Estetik madaniyatni rivojlantirishda san'atning turli yo'nalishlari – tasviriy san'at, musiqa, teatr va amaliy san'at elementlaridan foydalanish usullari ko'rib chiqiladi. Tadqiqotda bolalarning badiiy idrokini rivojlantirish, estetik didini shakllantirish hamda ularning ijodiy faolligini oshirishga yo'naltirilgan innovatsion pedagogik texnologiyalar yoritiladi. Shuningdek, artpedagogikaning ta'lim jarayonida qo'llanilishi, uning samaradorligi va boshlang'ich sinflar o'quvchilarining shaxsiy-estetik rivojlanishiga ta'siri tahlil qilinadi. Maqolada zamonaviy ta'lim metodlari, interfaol usullar hamda badiiy faoliyat orqali estetik tarbiyani shakllantirishga oid amaliy tavsiyalar berilgan.

Kalit so'zlar: artpedagogika, estetik madaniyat, boshlang'ich sinflar, badiiy idrok, ijodiy faollik, innovatsion pedagogik texnologiyalar, san'at, estetik tarbiya, interfaol metodlar.

Zamonaviy ta'lim tizimida estetik madaniyatni shakllantirish muhim pedagogik vazifalardan biri hisoblanadi. Ayniqsa, boshlang'ich sinflar o'quvchilari uchun bu jarayon juda muhim bo'lib, ularning badiiy didi, ijodiy tafakkuri va go'zallikni anglash qobiliyatini rivojlantirishga xizmat qiladi. Estetik madaniyat insonning san'at va go'zallikka bo'lgan munosabatini, atrof-muhitni idrok etish darajasini hamda badiiy tafakkurini shakllantirishga yordam beradi.

Artpedagogika – san’at vositalari orqali ta’lim va tarbiya berish metodikasi bo‘lib, u bolaning shaxs sifatida har tomonlama rivojlanishida muhim rol o‘ynaydi. Ushbu texnologiya yordamida o‘quvchilarning nafaqat bilimi, balki ijodiy qobiliyatlari ham shakllanadi. Artpedagogikaning asosiy maqsadi – o‘quvchilarda san’atga nisbatan ijobiy munosabat hosil qilish, ularga go‘zallikni anglash va his qilishni o‘rgatishdir.

Mazkur maqolada artpedagogika vositalaridan foydalanish orqali boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida estetik madaniyatni shakllantirish texnologiyasi tahlil qilinadi. Bundan tashqari, ta’lim jarayonida san’at elementlarini qo‘llash usullari, interfaol metodlarning samaradorligi hamda estetik tarbiyani rivojlantirishga oid ilmiy-nazariy asoslar ko‘rib chiqiladi.

Pedagogik diagnostika natijalarini tahlil qilar ekanmiz, kuzatuv natijalari o‘quvchilarda axloqiy tarbiyasni rivojlantirishdagi kamchiliklarni aniqlash imkonini berdi. Barchaga ma’lum faktlarga asoslangan holda axloqiy tarbiya faqatgina maktab zimmasida emasligini ta’kodlash orqali muammodan qochish vaziyatni yumshatmaydi. O‘quvchida axloqiy tarbiyaning sustligi ta’lim jarayoniga salbiy ta’sir qiladi. Uning axloqiy tarbiyasi sustligi natijasida o‘quvchi psixikasi ham aziyat chekadi, sinfda tengdoshlari bilan kommunikativ aloqaga kirishishda bir qator to’siqlar keltirib chiqarada, natijada o‘quvchining ijtimoiylashuv masalasi murakkablashib boradi. Odatda ushbu guruhdagi o‘quvchilarining mehnat qobiliyati juda past. Bunday o‘quvchilar bilan an’anaviy usul va uslublardan foydalangan holda ishlash har doim ham samarali natija bermaydi. Hayot tarzining zamonaviy sharoitlarida ta’lim sifatini oshirishga qaratilgan sa’y-harakatlar artpedagogika imkoniyatlaridan foydalanishni taqazo etadi. DTS tizimida yaratilgan barcha ijobiy shart-taroitlarni inobatga olgan holda ham keng ijodiy yondashuvga deyarli imkon qoldirilmaganligini inobatga olib o‘z salbiy taraflariga ega ekaniga amin bo‘lish mumkin. Har taraflama barkamol shaxsni tarbiyalash hamjixat shroitdagina amalga oshiriladi. Xilma-xil turli yo‘nalishli o‘qitish usul va vositalari nafaqat pedagog, psixolog-tarbiyachilar tomonidan, balki ushbu ijodiy jarayonda o‘quvchilar ham o‘zlarini bu yerda to‘laqonli asosiy ishtirokchi

his qilishlari kerak. Artpedagogikaning asosi mana shu sharoitda pedagogika, psixologiya va san'atni integratsiyalash orqali tarbiya, ta'lim, rivojlanish va o'sib kelayotgan shaxsni qo'llab-quvvatlashda o'z aksini topadi.

Musika madaniyati fani – bolalarning artikulyatsion apparati, chuqur nafas olish ko'nikmalarini, musiqiy eshitish qobiliyati, shuningdek diqqatini rivojlantiradi. O'quvchilarda ijodiy qobiliyatlar shakllanadi va kuylash hamda tomoshabinlar oldida sahnaga chiqish xohishi kabi ijobiy munosabat paydo bo'ladi. Didaktik o'yin va usullarning differentsial qo'llanilishi, shuningdek qo'shiq matni asosida individual harakatlarning qo'llanilishi asosidagi ohang taqlidi motivatsiya bag'ishlaydi va nazarda tutilgan qo'shiqchilik intonatsiyasini yo'lga qo'yish imkoniyatini o'stirib boradi. Boshlang'ich sinf o'quvchilarining axloqiy tarbiyasini rivojlantirish jarayonida talab darajasidagi jismoniy harakatchilik, teatro-terapiya kabi eng muhim yutuqlar ko'zda tutilishining sababi bola uning oldiga qo'yilgan topshiriqlarni ongan mushoxada qilgan xolda bajarishidadir. Har bir bola ushbu topshiriqlarni tortinchoqlik hamda uyalchanlik kabi komplekslarini yengib, o'z psixo-jismoniy va intellektual imkoniyatlaridan kelib chiqqan holda amalga oshiradi. Yakka individual tarzda sahnaga chiqishlar esa tortinchoq bolalarda o'z kuchiga va shaxsiga ishonch kabi muhim fazilatlarni rivojlantiradi.

Xulosa

Boshlang'ich sinf o'quvchilarida estetik madaniyatni shakllantirish jarayonida artpedagogika muhim vosita hisoblanadi. Ushbu yondashuv bolalarning badiiy-estetik didini rivojlantirish, ularning san'atga bo'lgan qiziqishini oshirish va ijodiy tafakkurini shakllantirishga xizmat qiladi.

Artpedagogika orqali o'quvchilarning tasviriylar san'at, musiqa, teatr va adabiyotga oid bilimlari kengayadi, ularning go'zallikni anglash qobiliyati rivojlanadi. Shuningdek, san'at darslarida turli innovatsion metodlar – interfaol usullar, muammoli

ta'lim, amaliy mashg'ulotlar va multimediya texnologiyalaridan foydalanish estetik tarbiyaning samaradorligini oshiradi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, artpedagogik texnologiyalarni qo'llash orqali o'quvchilarda badiiy idrok, ijodiy tafakkur va madaniy xulq-atvor shakllanadi. Natijada, ular nafaqat san'atni tushunadigan, balki go'zallikni qadrlaydigan va kundalik hayotda estetik mezonlarga amal qiladigan shaxs sifatida kamol topadi.

Shunday qilib, artpedagogika boshlang'ich sinf o'quvchilarining estetik madaniyatini rivojlantirishda samarali texnologiya bo'lib, ta'lim jarayonini yanada qiziqarli va mazmunli qilish imkonini beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar.

1.2022-2026 yillarda xalq ta'limini rivojlantirish bo'yicha milliy dasturni tasdiqlash to'g'risida O'zbekiston Respublikasi Prezidenti farmoni 11 may 2022 y.
https://uza.uz/oz/posts/2022-2026-yillarda-xalq-talimini-rivojlantirish-boyichamilliy-dasturni-tasdiqlash-togrisida_371770

2.Насритдинова, М. Н. (2022). НАУЧНО-ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ИСЦЕЛЕНИЯ ДЕТЕЙ С ПАТОЛОГИЕЙ, СВЯЗАННЫХ С ГИПОКСИИ, ПОСРЕДСТВОМ ИСКУССТВ. Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 2(10-2), 385-393.

3.Насритдинова, М. Н. (2022). МУСИҚА ИНСОНИЯТГА НИМА УЧУН КЕРАК?. Science and innovation, 1(Special Issue 2), 577-580.